

บทความวิจัย

เรื่อง แสงสุดท้ายแห่งชนชั้นสูง: การนำเสนอตัวละครชนชั้นสูงในวรรณกรรมอาทิตยสิ้นแสง

โดย

นางสาว นัทธชญา พัฒนาถาวร

รหัสนักศึกษา 05610843

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเอเชีย

ศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2564

ลิขสิทธิ์ของคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ชื่อเรื่อง	แสงสุดท้ายแห่งชนชั้นสูง: การนำเสนอตัวละครชนชั้นสูงในวรรณกรรมอาทิย์สั้นแสง
ผู้วิจัย	นางสาว นัทธชญา พัฒนาถาวร
อาจารย์ที่ปรึกษาบทความวิจัย	อาจารย์ ดร.สิริชญา คอนกรีต
สาขาวิชา	เอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
ปีการศึกษา	2564

บทคัดย่อ

บทความวิจัย “แสงสุดท้ายแห่งชนชั้นสูง: การนำเสนอตัวละครชนชั้นสูงในวรรณกรรมอาทิย์สั้นแสง” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการนำเสนอตัวละครชนชั้นสูงในวรรณกรรมแปลเรื่องอาทิย์สั้นแสง โดยศึกษาจากนวนิยายญี่ปุ่นฉบับแปลภาษาไทย เขียนโดย ตะไซ โอะซามุ แปลโดยพรพิรุณ กิจสมเจตน์ จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์เจลิท ผลการศึกษาพบว่า สถานะของชนชั้นสูงในนวนิยายตกต่ำลงจากผลกระทบของสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งถูกนำเสนอผ่านบทสนทนา การกระทำ และการบรรยายความคิดของ 4 ตัวละครหลัก แบ่งเป็นฝ่ายที่มาจากชนชั้นสูงและฝ่ายที่มาจากชนชั้นอื่น ฝ่ายที่มาจากชนชั้นสูง 3 ตัวคือ คาสึโกะ เป็นภาพสะท้อนของชนชั้นสูงที่ปรับเปลี่ยนตัวเองเพื่อความอยู่รอด กล่าวคือการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและแนวคิดของชนชั้นสูง คุณแม่ นำเสนอภาพชนชั้นสูงที่แท้จริงตามแบบฉบับเดิมที่ชนชั้นสูงเป็นคือมีกิริยาสง่างาม พุดและกระทำสิ่งต่างๆด้วยความสงบสงวนท่าที และนาโอจิ นำเสนอชนชั้นสูงในด้านผู้ต่อต้านสังคม คือมีแนวคิดเห็นต่างกับสังคมชนชั้นสูง ฝ่ายที่มาจากชนชั้นอื่นคืออุเอฮาระ นำเสนอภาพรวมและทำให้ผู้อ่านเห็นสถานะของชนชั้นสูงขณะนั้น

คำสำคัญ : วรรณกรรมญี่ปุ่น, ชนชั้นสูง, วรรณกรรมกับสังคม

1. บทนำ

สังคมศักดินาอยู่คู่กับประเทศญี่ปุ่นมาอย่างช้านาน ในช่วงแรกแม้เป็นเพียงการแบ่งแยกตามกลุ่มอาชีพแต่เมื่อญี่ปุ่นรับระบบบริบทเศรษฐกิจจากจีนมาใช้ คนในสังคมจึงถูกแบ่งเป็นคนชั้นสูงและคนชั้นต่ำ(จิราภรณ์ ทองทวี, 2550: 27) ต่อมาเมื่อเข้าสู่ยุคเอโดะ(ค.ศ. 1603-1868) ระบบชนชั้นถูกใช้อย่างเป็นทางการ โดยความสูงต่ำของชนชั้นอิงตามผลประโยชน์ที่ชนชั้นนั้นทำให้สังคม ชนชั้นที่สูงที่สุดคือนักรบเพราะเป็นผู้ดูแลความสงบ ชนชั้นที่ 2 คือชาวนาที่เป็นฐานเศรษฐกิจและหาเลี้ยงคนทั้งประเทศ ชนชั้นที่ 3 คือช่างฝีมือที่เป็นผู้สร้างเครื่องมือต่างๆ และชนชั้นต่ำสุดคือพ่อค้าเพราะเป็นเพียงผู้แลกเปลี่ยนสินค้าเท่านั้น(ดวงธิตา ราเมศวร์, 2559: 115) ประชาชนทุกคนต้องยึดถือระบบชนชั้นอย่างเคร่งครัดกระทั่งเกิดการปฏิรูปเมจิ(ค.ศ.1868) ชาวตะวันตกเข้ามาขยายอิทธิพลในประเทศและไม่เห็นด้วยกับระบบนี้จึงถูกยกเลิกไปในที่สุด(ศิริพร ดาบเพชร, 2556)

ภายหลังการปฏิรูปเมจิระบบชนชั้นยังคงปรากฏอยู่ในสังคม ประชาชนในชนบทยังคงมีลักษณะความสัมพันธ์ทางสังคมแบบลำดับชั้น(Hierarchy) ซึ่งมีที่มาจากระบบชนชั้นและระบบเจ้าที่ดิน ชนชั้นสูงพัฒนามาเป็นชนชั้นนายทุน ชนชั้นกลางถูกแบ่งเป็นชนชั้นกลางเก่าคือชนชั้นกลางจากสังคมดั้งเดิมประกอบด้วยเจ้าของธุรกิจหรือเจ้าที่ดินขนาดเล็ก และชนชั้นกลางใหม่ซึ่งมาจากชนชั้นกลางเก่าแต่ได้รับการอบรมจากบริษัทหรือราชการ จึงเป็นชนชั้นของผู้เชี่ยวชาญ ปัญญาชน และนักหนังสือพิมพ์ ท้ายสุดคือมวลชนชั้นล่าง ส่วนใหญ่มาจากชนชั้นชาวนาซึ่งถูกปกครองโดยชนชั้นกลางเก่าและมักมองว่าชนชั้นกลางเก่าเป็นเจ้านาย(พศุตะเกษ, 2538: 55-61)

ตะไซ โอะซามุ(ค.ศ.1909-1948) คือนักเขียนที่ได้รับการยอมรับอย่างสูงในวงวรรณกรรมญี่ปุ่นสมัยใหม่(ค.ศ. 1946-1964) เขาอยู่ในกลุ่มนักเขียนนิยายบูโรฮะหรือกลุ่มนักประพันธ์ที่มองโลกในแง่ร้าย ผลงานของเขานำเสนอแนวคิดของตนเองอย่างเป็นเอกลักษณ์และบ่อยครั้งที่เขาใส่ความเป็นตนเองในตัวละคร นวนิยายที่สร้างชื่อให้กับเขาและสะท้อนตัวตนของเขาออกมาอย่างชัดเจนคือ อาทิตยสิ้นแสง(ค.ศ.1947) และ สูญสิ้นความเป็นคน(ค.ศ.1948)(อาทร พงษ์ธรรมสาร, 2528: 11) ตะไซเป็นส่วนหนึ่งในสังคมศักดินาเพราะเกิดในครอบครัวชนชั้นสูง บิดาเป็นสมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาผู้แทน และสมาชิกสภาขุนนางญี่ปุ่น ส่วนมารดาร่างกายไม่แข็งแรงนัก วัยเด็กของเขาจึงไม่ได้ใช้เวลากับครอบครัว เมื่อโตขึ้นเขาเริ่มสนใจวรรณกรรมและมีนักเขียนที่ชอบคือ ริวโนะซุเกะ อาคุตะกะวะ(ค.ศ. 1892-1927) ในช่วงวัยรุ่นเขาแต่งนิยายหลายเรื่องและเข้าร่วมขบวนการใต้ดินของกลุ่มลิกิธมาร์กซิสม์(ตรีบุษ อิงคุทานนท์, 2563) นอกจากนี้ยังมีความคิดแง่ลบเกี่ยวกับชนชั้นสูง เขาฆ่าตัว

ตายครั้งแรกในปีค.ศ.1929 เพราะกังวลเกี่ยวกับฐานะทางสังคมของตนที่เป็นลูกเจ้าของที่ดิน ซึ่งถูกมองว่าเป็นพวกชอบเอาไรต์เอาเปรี๊ยะ แต่เขาทำไม่สำเร็จและไม่อาจตัดขาดกับชนชั้นของตนเองได้ เพราะต้องการความช่วยเหลือจากครอบครัวอยู่เรื่อยๆ(พูนพร้อม ระหก ผกผัน,2560) อารมณ์ความรู้สึกนี้จึงถูกถ่ายทอดมาในนิยายราวกับการระบายความอัดอั้นตันใจ

วรรณกรรมแปลเรื่อง “อาทิตยสิ้นแสง”(ค.ศ.1947) มีชื่อภาษาญี่ปุ่นว่า “Shayo” คำนี้สอดคล้องกับคำว่า Shayozoku หมายถึงเหยื่อที่ก้าวไม่ทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมหรือผู้ที่ได้รับความเสียหายจากสังคมที่เปลี่ยนแปลงจนปรับตัวไม่ทัน Shayo จึงเป็นคำสั้นๆที่อธิบายเนื้อเรื่องโดยรวมได้อย่างดี นวนิยายเรื่องนี้เป็นเรื่องราวที่ถูกเล่าผ่านตัวละครหญิงชื่อ คาสุโกะ กลวิธีดำเนินเรื่องผ่านตัวละครหญิงนี้เป็นความถนัดของดะไซและยังเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวเขาอีกด้วย(อาทร พุ่งธรรมสาร, 2528: 13) เธอและครอบครัวประสบวิกฤตทางการเงินจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำหลังญี่ปุ่นเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ในสงครามโลกครั้งที่ 2 ครอบครัวของคาสุโกะอยู่ในชนชั้นสูง มีคฤหาสน์หลังใหญ่และคนรับใช้มากมายแต่เมื่อประสบปัญหาพวกเขาจึงต้องขายคฤหาสน์เพื่อไปอาศัยในหมู่บ้านชนบทแทน คุณพ่อของคาสุโกะเสียชีวิตไปนานแล้ว น้องชายเป็นทหารผ่านศึกที่ทำตัวเหลวไหลจนไม่สามารถฝากชีวิตไว้ได้ ส่วนคุณแม่มีอาการป่วยอย่างต่อเนื่อง คาสุโกะจึงต้องพยายามดิ้นรนเพื่อจะมีชีวิตต่อไปด้วยตนเอง

สิ่งที่น่าสนใจของนวนิยายเรื่องนี้คือสถานะของตัวละครชนชั้นสูงที่ถูกนำเสนอในด้านที่ต่างออกไป ภาพชนชั้นสูงที่เผชิญความตกต่ำจนต้องดิ้นรนด้วยตนเองไม่ใช่สิ่งที่พบเห็นได้โดยง่ายแต่นักเขียนก็นำเสนอออกมาได้อย่างชัดเจน ตัวละครแต่ละตัวพยายามหาทางรอดที่แตกต่างกันออกไป เช่น คาสุโกะ ที่มาจากครอบครัวชนชั้นสูงแต่สถานะตกต่ำลงเพราะสงครามโลก หาทางรอดด้วยการขอร้องนักเขียนซึ่งมาจากครอบครัวชวาและมึคึกคึกเป็นอาจารย์ของน้องชายให้รับตนเองเป็นอนุภรรยา สถานะที่กลับด้านกันอย่างสิ้นเชิงระหว่างชนชั้นสูงกับชนชั้นล่างนี้ราวกับเป็นการเสียดสีหัวเราะเยาะชนชั้นสูงที่เคยหยิ่งทะนงตนในอดีต นอกจากนี้สิ่งที่ดึงดูดความสนใจของผู้วิจัยอย่างมากคือความเกลียดชังชนชั้นสูงของตัวละครที่มาจากชนชั้นสูงเอง

จากที่กล่าวมาข้างต้นทำให้เห็นว่าวรรณกรรมแปลเรื่อง “อาทิตยสิ้นแสง” เป็นวรรณกรรมที่มีความเป็นเอกลักษณ์ ทำให้ได้ทราบทัศนคติของผู้แต่งและเห็นภาพชนชั้นสูงในมิติที่ต่างออกไป ผู้วิจัย

จึงสนใจศึกษาการนำเสนอตัวละครชั้นสูงในวรรณกรรมเรื่องนี้เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา
วรรณกรรมแปลญี่ปุ่นเรื่องอื่นๆต่อไป

2. วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาวิธีการนำเสนอตัวละครชั้นสูงในวรรณกรรมแปลญี่ปุ่นเรื่องอาทิตย์สิ้นแสง

3. สมมุติฐานการวิจัย

ชนชั้นสูงของญี่ปุ่นในสมัยหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ถูกนำเสนอในนวนิยายผ่านบทสนทนา
การกระทำ และการบรรยายความคิดของตัวละครทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจสถานะของชนชั้นสูงใน
ช่วงเวลานั้นได้

4. ขอบเขตการวิจัย

ศึกษาวรรณกรรมแปลญี่ปุ่นเรื่องอาทิตย์สิ้นแสง เขียนโดยตะไซ โอะซามุ แปลโดยพรพิรุณ กิจ
สมเจตน์ จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์เจลิท ตุลาคม 2560

5. วิธีการศึกษา

1. กำหนดหัวข้อและสืบค้นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย
2. แยกประเภทเอกสารตามหมวดหมู่เพื่อให้ง่ายต่อการนำมาวิเคราะห์และเป็นตัวอย่าง
3. วิเคราะห์เนื้อหาจากนวนิยายอย่างละเอียดและจำแนกตัวละครตามหมวดหมู่
4. นำข้อมูลมาเรียบเรียงและแสดงผล
5. สรุปผลการวิจัย

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

ผู้วิจัยได้สืบค้นความหมายของคำว่า ชนชั้นสูง ชนชั้นชวาณา และชนชั้นปัญญาชนเพื่อนำมา
นิยามความหมายในบทความนี้ให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายตรงกัน

ชนชั้นสูง หมายถึง คนที่ประกอบอาชีพหรือมีครอบครัวเป็นนักรบหรือซามูไร ซึ่งชนชั้นนี้เป็น
ผู้ปกครองและดูแลความสงบของสังคม

ชนชั้นชวาณา หมายถึง คนที่ประกอบอาชีพหรือมีครอบครัวเป็นชวาณา ชนชั้นนี้เป็นหนึ่งใน
ระดับชนชั้นกลางของประเทศ

ชนชั้นปัญญาชน หมายถึง คนที่มาจากชนชั้นกลางและได้รับการอบรม เช่น ผู้เชี่ยวชาญ นัก
เขียน นักหนังสือพิมพ์

7. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิจัยและได้จำแนกเอกสารต่างๆ เป็น 3 หัวข้อคือ สภาพสังคมญี่ปุ่นหลังสงครามโลกครั้งที่ 2, ชนชั้นของสังคมญี่ปุ่น และความเป็นกลุ่มของสังคมญี่ปุ่น

7.1 วรรณกรรมญี่ปุ่นหลังสงครามโลกครั้งที่ 2

มณฑา พิมพ์ทอง(2547) เขียนหนังสือเรื่อง “มองสังคมญี่ปุ่นหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 จากวรรณกรรม” เพื่อศึกษาความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับสังคมญี่ปุ่นผ่านวรรณกรรม 10 เรื่อง โดยวรรณกรรมที่ผู้เขียนเลือกมาสะท้อนให้เห็นสภาพสังคมหลายแง่มุมเช่น ลักษณะครอบครัวที่เปลี่ยนจากครอบครัวเกษตรขนาดใหญ่ไปสู่ครอบครัวอุตสาหกรรมขนาดเล็กทำให้ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวเปลี่ยนไป สถานภาพของสามีไม่สำคัญเท่าสมัยก่อนเพราะแนวคิดความเสมอภาคระหว่างเพศเริ่มแพร่หลาย บทบาทหน้าที่ของสามีภรรยาในนั้นมีความอุ่มอวล้วยมากขึ้นกล่าวคือสามีภรรยาอาจทำหน้าที่แทนกันได้เมื่อจำเป็น นอกจากนี้ลูกชายคนโตไม่จำเป็นต้องสืบทอดอาชีพบิดาทำให้มีตัวเลือกในการประกอบอาชีพมากขึ้น

นรินทร์ ดำรงชัย(2560) เขียนบทความวิชาการเรื่อง “ญี่ปุ่นหลังสงครามโลกครั้งที่สองกับการเปลี่ยนผ่านทางความคิดและค่านิยมภายใต้แนวคิดเซะตะอิริง” เพื่อสรุปภาพรวมการเปลี่ยนแปลงแนวความคิดและค่านิยมของประชากรญี่ปุ่นในยุคร่วมสมัยโดยจากผลการศึกษาพบว่าค่านิยมและความคิดของชาวญี่ปุ่นคล้ายกับของชาวตะวันตกมากขึ้น นอกจากนี้การเข้ามาปกครองของสหรัฐอเมริกาหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากระบอบศักดินาสู่ประชาธิปไตย การพัฒนาประเทศจนกลายเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ และการพัฒนาของเทคโนโลยี พฤติกรรมการดำรงชีวิตของชาวญี่ปุ่นได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงอย่างมากจนเอกลักษณ์ที่โดดเด่นค่อยๆเลือนหายไป

อาทร พึ่งธรรมสาร(2528) เขียนหนังสือเรื่อง “วิวัฒนาการวรรณกรรมญี่ปุ่นหลังสงคราม” และได้อธิบายถึงวงการวรรณกรรมญี่ปุ่นหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติลงว่าการยึดครองของอเมริกาทำให้วงการวรรณกรรมเปิดกว้างมากขึ้น นักประพันธ์มีเสรีภาพในการแสดงออกอย่างเต็มที่ วารสารที่ถูกปิดก่อนเกิดสงครามก็กลับมาเปิดสู่สายตาประชาชนอีกครั้ง วรรณกรรมหลังสงครามหมายถึง

วรรณกรรมที่แต่งขึ้นในช่วงไม่กี่ปีที่สงครามยุติเพราะสามารถสะท้อนวิถีชีวิต สภาพสังคม ค่านิยมที่ได้ รับผลกระทบจากสงครามได้อย่างเต็มที่ เมื่อร่องรอยจากสงครามค่อยๆหายไปจึงเป็นจุดสิ้นสุดของ วรรณกรรมหลังสงคราม นอกจากนี้นักประพันธ์มือเก่า(Taika no Fukkatsu)ยังกลับมามีบทบาทอีก ครั้งเพราะพวกเขายึดถือในอุดมการณ์ของตนเองและไม่ประพันธ์งานเขียนที่มีลักษณะยุ่งผู้อ่านให้ สละชีพเพื่อผู้ครองประเทศแต่งงานเขียนของพวกเขาที่มีลักษณะระบายความอัดอั้นที่ไม่มีสิทธิ์การ แสดงออกในช่วงสงคราม ทำให้ชาวญี่ปุ่นมีความรู้สึกร่วมเพราะชาวญี่ปุ่นต่างก็ถูกลิดรอนสิทธิในด้าน ต่างๆ

7.3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชนชั้นในสังคมญี่ปุ่น

ฟุคุตะเคะ ทะตะชิ(2538) เขียนหนังสือเรื่อง “Nihon Shakai No Kozo” ฉบับภาษาไทยถูก แปลโดยบุญยง ชื่นสุวิมลและใช้ชื่อว่า โครงสร้างสังคมญี่ปุ่น หนังสือเล่มนี้อธิบายถึงชนชั้นในสังคม ญี่ปุ่นไว้ว่า ช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 สามารถแบ่งชนชั้นทางสังคมหลักๆได้เป็น 3 ชนชั้นคือ ชนชั้น ผู้ปกครองชั้นสูง ชนชั้นกลาง และชนชั้นผู้ถูกปกครองชั้นล่าง

1.ชนชั้นผู้ปกครองชั้นสูง คือ ชนชั้นของนายทุน เจ้าที่ดินรายใหญ่ พ่อค้าใหญ่ที่พัฒนามาเป็น ไชบัตสึในภายหลัง นักการเมือง และข้าราชการชั้นสูง คนส่วนใหญ่ของชนชั้นนี้สืบเชื้อสายจากนายทุน เงินกู้ในสมัยโตกูงาวะ ส่วนน้อยสืบเชื้อสายจากชามูไรและชาวนาที่ร่ำรวยซึ่งกลายเป็นผู้นำทางการค้า ด้วย สำหรับผู้นำทางการเมืองเป็นชามูไร ชุนนางศักดินา ไตเมียว และชุนนางในราชสำนักโตเกียว ในค.ศ.1920 การค้าและการเมืองกลายเป็นพื้นที่ของชามูไรที่มีประวัติการศึกษาสูง

2.ชนชั้นกลาง แบ่งเป็นชนชั้นกลางเก่าที่เป็นตัวแทนของชนชั้นกลางสมัยก่อนสงคราม ประกอบด้วยเจ้าของกิจการขนาดกลาง-เล็ก และชนชั้นกลางใหม่ที่ประกอบด้วย ข้าราชการ ครู นัก หนังสือพิมพ์ ผู้เชี่ยวชาญ ปัญญาชน และผู้ทำงานสำนักงานในบริษัทขนาดใหญ่ ชนชั้นกลางเป็นผู้ ปกครองชนชั้นล่างและมีความผูกพันในลักษณะครอบครัวนิยม แต่ในเวลาเดียวกันก็ถูกชนชั้นสูง ปกครองด้วย ชนชั้นกลางจึงเป็นผู้เชื่อมโยงระหว่างหมู่บ้านหรือโรงงานกับชนชั้นสูง

3.ชนชั้นผู้ถูกปกครองชั้นล่าง คือ เกษตรกร พ่อค้าย่อย ช่างฝีมือ และผู้ใช้แรงงานรับจ้าง ชั่วคราว ชนชั้นนี้ มีถิ่นกำเนิดในชนบทซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวนา ถูกปกครองโดยตรงจากชนชั้นกลางเก่า และนับถือชนชั้นกลางเก่าให้เป็นเจ้านาย ชนชั้นกลางเป็นผู้ติดต่อและถ่ายทอดสารจากชนชั้นสูงมาสู่ ชนชั้นล่าง แต่สำหรับสารของชนชั้นล่างจะไม่สามารถถ่ายทอดไปยังชนชั้นสูงได้ นอกจากนี้ความคิด

เห็นของชนชั้นล่างจะเป็นไปตามชนชั้นกลางผู้ปกครองซึ่งพวกเขาเห็นว่าเป็นสิ่งที่ปลอดภัยที่สุดเพราะแม้ความเห็นของพวกเขาจะขัดกับผู้ปกครองแต่ก็ไม่สามารถแสดงออกไปได้ ชนชั้นล่างไม่อาจวิพากษ์วิจารณ์หรือแสดงความเห็น ตามธรรมเนียมแล้วการที่ชนชั้นล่างไม่สนใจเรื่องการเมืองจึงเป็นเรื่องปกติ

จิราภรณ์ ทองทวี(2550) เขียนรายงานวิจัยเรื่องสถานภาพบุรุษคหบดีในญี่ปุ่น และได้อธิบายเรื่องระบบชนชั้นในญี่ปุ่นไว้ว่า ก่อนสมัยโตกูงาวะ มีระบบชนชั้นเกิดขึ้น หัวหน้าที่ตระกูลดำรงตำแหน่งขุนนางชั้นสูง ผู้ที่มีสถานะต่ำกว่านี้คือกลุ่มอาชีพที่รวมตัวกันเรียกว่า เบะ(Be) ระบบชนชั้นสมัยนี้จึงแบ่งตามอาชีพที่สืบทอดต่อกัน ต่อมาระบบบริษัตรีวายถูกนำมาใช้สังคมจึงถูกแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือเรียวมิน หมายถึงคนชั้นดีซึ่งมาจากขุนนาง ชาวนา ช่างฝีมือที่รวมกลุ่มกันตามกลุ่มอาชีพ และเซนมิน หมายถึงคนชั้นต่ำ มาจากเบะที่ทำงานรับใช้ คนที่ทำอาชีพเกี่ยวกับความตาย และคนเร่ร่อน ระบบเรียวมิน-เซนมินนี้ไม่ใช่การแบ่งชนชั้นอย่างเป็นทางการ สังคมประกอบด้วยชนชั้นขุนนาง นักรบ และชาวนา การกำหนดระบบชนชั้นทางสังคมแบบตายตัวเริ่มต้นตั้งแต่สมัยโตกูงาวะ(ค.ศ.1600-1868) เป็นต้นมา ชนชั้นต่างๆถูกแบ่งออกจากกันอย่างเด็ดขาดตามกฎหมายแบ่งชนชั้นทางสังคมเพื่อเพิ่มอำนาจให้นักรบ สมัยนี้แบ่งได้เป็น 5 ชนชั้นคือ (1)ชนชั้นนักรบหรือซามูไร มีโชกุนเป็นตำแหน่งสูงสุดและเป็นผู้ปกครองส่วนกลาง โชกุนแต่งตั้งโตเมียวให้เป็นผู้ปกครองแคว้นท้องถิ่น (2)ชนชั้นชาวนา มีจำนวน85%ของประชากรทั้งหมด จึงเป็นฐานเศรษฐกิจที่สำคัญ ความมั่งคั่งของโตเมียวประเมินจากจำนวนข้าวที่ผลิตได้ในพื้นที่ของตน รัฐบาลจึงมีนโยบายสนับสนุนชาวนาเพื่อให้มีความเป็นอยู่ที่ดี อย่างไรก็ตามชนชั้นชาวนาห้ามฝักฝิ่นซื้อห้ามซามูไรและห้ามเข้าไปค้าขายในเมือง (3)ชนชั้นช่างฝีมือ ชนชั้นนี้สามารถแยกออกจากชนชั้นพ่อค้าได้ยากเพราะมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจร่วมกัน ช่างฝีมืออาจพัฒนาทักษะและนำสินค้าออกขายได้ ช่างฝีมือดาบมีสถานะสูงสุดในบรรดาช่างฝีมือทั้งหมดเพราะมีความสำคัญกับซามูไร (4)ชนชั้นพ่อค้า สังคมญี่ปุ่นให้คุณค่ากับการเป็นผู้สร้างสรรค์หรือผู้ผลิต แต่พ่อค้าไม่ได้เป็นผู้ผลิตอย่างชาวนาและช่างฝีมือจึงถูกจัดไว้ในลำดับล่าง (5)ชนชั้นต่ำสุด ชนชั้นของคนที่ทำอาชีพเกี่ยวกับความตายและคนเร่ร่อน ชนชั้นนี้ถูกเลือกปฏิบัติทั้งยังถูกจำกัดสิทธิต่างๆเช่น เมื่อเข้าไปใกล้ที่พักของสามัญชนเอตะหรือผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับความตายจะต้องถอดหมวกและรองเท้าวางออก แม้ในสมัยเมจิที่มีการปฏิรูปยกเลิกระบบชนชั้น แต่ชนชั้นต่ำสุดก็ยังถูกเลือกปฏิบัติเช่น เจ้าหน้าที่รัฐบาลบางท้องที่ระบุค่าแสดงสถานะให้ชนชั้นนี้ว่าสามัญชนใหม่หรือชินเฮมิน(Shinheimin)

7.4 เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับความเป็นกลุ่มของสังคมนิปปูน

ยุพา คลังสุวรรณ(2540) เขียนถึงความเป็นกลุ่มของสังคมนิปปูนไว้ในบทความวิชาการเรื่อง “เสี้ยวหนึ่งของสังคมนิปปูน” ว่าสังคมนิปปูนเป็นสังคมแบบอิงกลุ่ม กลุ่มในที่นี้มีใช้การเป็นสมาชิกกลุ่มอย่างเดี่ยวแต่ต้องมีความเห็นพ้องต้องกันและความกลมเกลียวกันทางสังคม คนในกลุ่มอาจมีความขัดแย้งกันได้ซึ่งมักเกิดขึ้นในความสัมพันธ์แนวนอนกล่าวคือผู้ที่อยู่ในระดับเดียวกัน อย่างไรก็ตามแม้มีความขัดแย้งแต่สมาชิกต้องพยายามหลีกเลี่ยงและทำทุกอย่างให้เป็นไปตามครรลองของสังคม ความกลมเกลียวจึงเป็นทั้งอุดมการณ์ทางสังคมและกฎเกณฑ์ที่ไม่จำเป็นต้องเขียนของกลุ่ม การรวมกลุ่มของนิปปูนมีหลายแบบ (1)กลุ่มที่สมาชิกสามารถเลือกเข้าร่วมได้ เช่น ลูกศิษย์เลือกครูที่ศรัทธาชอบในแนวคิดหรือการสอนของอาจารย์และเข้าร่วมกิจกรรมนั้น เช่น การเรียนชงชานิปปูน (2)กลุ่มที่สมาชิกจำเป็นต้องเข้าร่วมเพื่อความปลอดภัยและขอความคุ้มครองจากผู้นำกลุ่ม เช่น กลุ่มกรรมกร (3)กลุ่มที่เกิดจากการเป็นสมาชิกในชุมชนเดียวกัน เช่น ชุมชนหมู่บ้าน ผู้วิจัยได้อ้างถึง คาซากุ โยชิโน นักวิชาการที่ได้ศึกษารายงานวิจัยของนักวิชาการ ท่านอื่นๆและให้ข้อสรุปว่าชุมชนเน้นความเหนียวแน่นของสมาชิกในหมู่บ้านเพื่อความอยู่รอด ป้องกันภัยธรรมชาติและภัยจากคนภายนอก และบริหารระบบชลประทาน แม้สมาชิกของชุมชนจะมีความหลากหลายด้านเศรษฐกิจและอาจมีความขัดแย้งระหว่างคนรวยกับคนจนแต่เมื่อพบภาวะเศรษฐกิจที่คนจนต้องรับการช่วยเหลือ คนรวยก็ยินดีช่วยคนจนเพราะถือว่าเป็นเกียรติสำหรับผู้มีสถานภาพสูงกว่าและเพื่อความกลมเกลียวในหมู่บ้าน เมื่อชุมชนต้องตัดสินใจในเรื่องสำคัญจะใช้หลักมติเอกฉันท์ หากมีคนที่ไม่ร่วมมือก็จะถูกกลุ่มและสังคมต่อต้าน นอกจากนี้ระบบการจ้างงานตลอดชีพนั้นส่วนหนึ่งเป็นผลจากการนำโครงสร้างกลุ่มหรือหมู่บ้านเข้าไปใช้ในเมือง ระบบนี้จะรับนักศึกษาที่จบตรงจากสถานศึกษาเข้าทำงาน ทำให้ภายในองค์กรยังเป็นสังคมกลุ่มเดียวกัน การช่วยกันสร้างชื่อและความก้าวหน้าทำให้สมาชิกรู้สึกเหนียวแน่นและภาคภูมิใจในองค์กร สมาชิกที่ร่วมสร้างชื่อให้องค์กรจะได้รับการยอมรับให้อยู่ในสถานภาพที่สูงในสังคม

ยุพา คลังสุวรรณ(2539) เขียนบทความวิชาการเรื่อง “แนวคิดระบบครอบครัวนิปปูน” และได้ให้ทรรศนะไว้ว่าครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานของการเกาะกลุ่มทางสังคม มีความหมายว่าเป็นการอาศัยอยู่ด้วยกันอย่างมีส่วนร่วม มีการช่วยเหลือกันในด้านเศรษฐกิจและสังคม ครอบครัวเป็นเสมือนองค์กรที่มีหน้าที่คล้ายบริษัทในปัจจุบัน มีหน้าที่ ทรัพย์สิน ชื่อสกุลที่เปรียบได้กับชื่อเสียงบริษัท และตราประจำตระกูลเหมือนเครื่องหมายการค้า ในระบบครอบครัวของนิปปูนมี ‘อีเอะ’ (ie) เป็นแนวคิด

ที่หมายถึงครอบครัวหลัก ครอบครัว และครอบครัว ก่อนยุคอุตสาหกรรมสถาบันครอบครัวดั้งเดิมของญี่ปุ่นคือครอบครัวหลักที่มีลูกชายคนโตสืบสายครอบครัวสายตรง ส่วนลูกชายคนอื่นแยกไปมีครอบครัวของตนเองเป็นครอบครัวสาขา สมาชิกในครอบครัวของญี่ปุ่นไม่สามารถทำอะไรตามใจชอบได้เพราะความสำเร็จและความล้มเหลวของสมาชิกจะส่งผลต่อชื่อเสียงของครอบครัว สมาชิกจึงต้องระวังความประพฤติและรับผิดชอบการกระทำของตนเอง สำหรับครอบครัวขุนนางจะมีกฎเพื่อคุมความประพฤติของสมาชิกและมีสภาครอบครัวคอยตัดสินใจเรื่องสำคัญ ช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 การฟื้นฟูเศรษฐกิจทำให้บริษัทต้องการให้ลูกจ้างอยู่ทำงานไปตลอดและพยายามสร้างสำนึกว่าบริษัทเปรียบเสมือนบ้านของตน ระบบโอเอะนี่ถูกยกเลิกในปี ค.ศ. 1948 เมื่อรัฐออกกฎหมายให้ลูกทุกคนมีสิทธิได้รับส่วนแบ่งเท่าเทียมกันหลังจากที่ลูกที่ไม่ได้รับตำแหน่งหัวหน้าครอบครัวไม่สามารถเรียกร้องการแบ่งทรัพย์สินได้

พัลลภา ปิตินันต์(2552) เขียนบทความวิชาการเรื่อง “สัมพันธไทย-ญี่ปุ่น: แตกต่างแต่ไม่แตกแยก” เพื่ออธิบายถึงการมองต่างมุมในสังคมทำงานระหว่างไทยกับญี่ปุ่นและได้อธิบายการให้ความสำคัญกับกลุ่มของคนญี่ปุ่นไว้ว่า คนญี่ปุ่นมิให้ความสำคัญกับกลุ่มมากกว่าปัจเจกบุคคล การให้ความสำคัญกับกลุ่มจะส่งผลต่อการทำงานเช่น การ Lobby ระหว่างกลุ่ม หรือการ Boycott จากกลุ่ม นอกจากนี้ในด้านการเรียนรู้และการตัดสินใจ คนญี่ปุ่นมองว่าการตัดสินใจเป็นเรื่องของกลุ่ม การตัดสินใจร่วมกันเป็นเรื่องจำเป็นเพราะหากเกิดปัญหาในองค์กร ฝ่ายต่างๆจะได้รับทราบและร่วมกันแก้ปัญหาได้ คนไทยมองว่าคนญี่ปุ่นมีความเป็นกลุ่มก้อนสูง การจะทำงานร่วมกับคนญี่ปุ่นได้ต้องอยู่ในเครือข่ายของคนญี่ปุ่นให้ได้ก่อน การเข้าไปอยู่ในเครือข่ายคนญี่ปุ่นเป็นเรื่องที่ต้องระมัดระวัง เพราะหากชื่อเสียงดีก็จะได้รับการยอมรับแต่หากชื่อเสียงหรือภาพลักษณ์ไม่ดี ชื่อเสียงก็จะถูกถ่ายทอดต่อไปในกลุ่มคนญี่ปุ่นเช่นกัน

8. ผลการศึกษา

8.1 คาสุโกะ: จากชนชั้นสูงสู่นักปฏิวัติ

คาสุโกะ คือลูกสาวคนโตของตระกูลหนึ่งในชนชั้นสูง ผู้เขียนไม่ได้บรรยายรูปร่างหน้าตาของคาสุโกะเอาไว้ชัดเจนนักและนวนิยายเรื่องนี้ถูกบรรยายผ่านมุมมอง “ฉิน” ของคาสุโกะเพียงผู้เดียว นอกจากคำบรรยายถึงตัวเองแล้วคำอธิบายลักษณะถึงคาสุโกะจากตัวละครอื่นนั้นปรากฏเพียงเล็กน้อย

“แล้วพี่ล่ะ?”

“ดูกร้านโลกขึ้น ทำหน้าเหมือนผ่านผู้ชายมาแล้วสักสองสามคน

เหล่าล่ะ? คินนี่ว่าจะตีให้ชำปอด”(ตะไซ, 2560: 91)

จากตัวอย่างเป็นบทสนทนาระหว่างนาโอจิและคาสุโกะ นาโอจิเพิ่งกลับจากสนามรบหมาดๆ เมื่อพบหน้าคาสุโกะก็ได้คุยกันถึงเรื่องความเปลี่ยนแปลงต่างๆ เขากล่าวว่าคาสุโกะดูร้านโลกขึ้นราวกับผ่านผู้ชายมาแล้วสองสามคน ในช่วงปลายสงครามโลกครั้งที่ 2 (ค.ศ.1945) ซึ่งญี่ปุ่นเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ลงพล้ำในสงครามและฝ่ายสัมพันธมิตรยึดเกาะโอกินาวะไว้ได้(เพ็ญศรี กาญจนมัย, 2538: 251) คาสุโกะถูกกองทัพเรียกตัวให้ไปทำงานทั้งหาคานชนของและซักรอกตอกพื้น ลักษณะภายนอกของเธอจึงดูมีประสบการณ์มากกว่าเก่า

ป.ล. ระยะหลังดิฉันค่อยๆ อ้วนขึ้นทีละน้อย

แต่ไม่เชิงกลายเป็นผู้หญิงคิบบิแบบสัตรีป่า

ดิฉันคิดว่าตัวเองดูเป็นมนุษย์มากขึ้น”(ตะไซ, 2560: 125)

จากตัวอย่างเป็นข้อความที่คาสุโกะเขียนในจดหมายถึงอุเอฮาระ เธอกล่าวถึงลักษณะภายนอกของตนเองและคิดว่าตนมีความเป็นมนุษย์มากขึ้น เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นหลังจากที่เธอย้ายบ้าน ภาระการหาอาหาร ดูแลบ้านและคุณแม่ด้วยตนเองเป็นภาระที่หนักหนา ก่อนเกิดสงครามและวิกฤติทางการเงิน

คาสุโกะอาศัยในคฤหาสน์ย่านนิชิคาตะโจ มีหญิงรับใช้อำนวยความสะดวก กระทั่งแต่งงานออกเรือน ยังมีคนตามไปดูแล เมื่อต้องทำทุกอย่างด้วยตนเองร่างกายจึงมีกล้ามเนื้ออย่างคนทำงาน

“แต่ผู้หญิงอย่างดิฉัน หากไม่มีหัวใจรักก็ไม่อาจคิดถึงการแต่งงานได้ค่ะ

ดิฉันเป็นผู้ใหญ่เต็มตัว ปีหน้าก็สามสิบแล้ว”(ตะไซ, 2560: 129-130)

จากตัวอย่างเป็นคำพูดที่คาสุโกะกล่าวปฏิเสธศิลปินชั้นครูท่านหนึ่งที่ทาบทามขอให้เธอไปเป็นภรรยา เธอกล่าวว่าตนเป็นผู้ใหญ่เต็มตัวและปีหน้าก็อายุสามสิบแล้ว สิ่งนี้ทำให้เห็นว่าคาสุโกะรู้สถานะตนเอง และรู้ว่าตนเองต้องการอะไร เธอมองว่าตนเองเป็นผู้ใหญ่และมีสิทธิตัดสินใจเองได้ ก่อนหน้านี้คุณน้าวาดะผู้เป็นคนจัดการเรื่องทรัพย์สินแทนบิดาของคาสุโกะได้ขอให้เธอออกเรือนหรือไปฝากตัวกับราชวงศ์ที่รู้จัก คาสุโกะปฏิเสธเหมือนกับการทาบทามในครั้งนี้ ซึ่งต่างจากสตรีในอดีตที่แต่งงานตามความต้องการของครอบครัวเพื่อรักษาสถานภาพของตระกูลเอาไว้(เบญจรงค์ ใจใส แคร่ อารุสลาณีอง, 2559: 53) โดยสรุปคาสุโกะมีอายุ 29 ปี ลักษณะร่างกายมีเนื้อหนังเหมือนกันคนที่ทำงาน ดูเป็นผู้ใหญ่หรือ “กร้านโลก” ตามที่นาโงจิได้กล่าวไว้

สำหรับลักษณะนิสัย คาสุโกะเป็นตัวละครชั้นสูงที่ปรับตัวตามสถานการณ์ มีความหวังอยู่เสมอ และต้องการที่จะอยู่รอด เธอไม่เคยคิดอยากฆ่าตัวตายแม้สักครั้ง สิ่งนี้ทำให้คาสุโกะเป็นคนที่มีเป้าหมายในชีวิต

หากเป็นเช่นนั้นต่อให้ฉันตายก็คงไม่อาจขอขมาชดใช้ได้หมด แล้วถ้าฉันตายคุณแม่อีกคงอยู่ไม่ได้ ซ้ำยังเป็นการทำให้นามของท่านพ่อผู้สิ้นบุญไปแล้วแปดเปื้อน จริงอยู่ว่าบัดนี้ไม่มี การแบ่งแยกชนชั้นว่าใครเป็นเจ้าหรือใครเป็นนาย แต่หากต้องล้มสลาย ฉันก็ปรารถนาจะล้มสลายอย่างสง่างาม การจบชีวิตอย่างน่าละอายเช่นตายเพื่อขอขมาที่เป็นต้นเหตุเพลิงไหม้คงทำให้ฉันตายตาไม่หลับ เอาเป็นว่าต่อไปฉันต้องมีสตรีรอบคอบให้มากยิ่งขึ้น

ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ฉันอุทิศตัวทุ่มเทให้กับงานในไร่ ลูกสาวคุณนากาอิ เกษตรกรบ้านด้านล่างมาช่วยบ้างเป็นครั้งคราว หลังจากก่อเหตุฆ่าอับอายอย่างการ

เป็นต้นเพลิง ฉันรู้สึกเหมือนเลือดในกายคล้ายจะออกสีแดงคล้ำขึ้น ก่อนหน้านี้มีมือสรีษ
 แสนร้ายกาจเข้าสิงสู่ใจ มาคราวนี้เลือดในกายยังเปลี่ยนสีไปอีกเล็กน้อย ขวนให้ฉันรู้สึก
 ประหนึ่งตนค่อยๆกลายเป็นสาวบ้านนาผู้กร้านแดดกรำฝน แม้ในยามนั่งถักไหมพรม
 กับคุณแม่ที่ซานเปียง ฉันถึงขนาดหายใจติดขัดอึดอัดขอบกล ลู้ออกไปซุกดินทำไร่เสีย
 ยังจะโล่งสบายยิ่งกว่า(ตะไซ, 2560: 62)

จากตัวอย่างเป็นบทบรรยายที่คาสุโกะพรรณนาหลังจากเหตุการณ์ไฟไหม้ฟืนที่สุ่มอยู่ใกล้บ้าน เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นเพราะความประมาทของเธอนำฟืนมอดไฟไม่สนิทมาวางใกล้ๆกองฟืนนอกบ้าน เธอถูกตำหนิจากคนในหมู่บ้านและต้องนำเงินไปให้เพื่อนบ้านแต่ละหลังเพื่อขอโทษที่ทำให้เดือดร้อน แม้จะถูกตำหนิต่อว่าแต่เธอก็ไม่ยอมแพ้ เธอนำเหตุการณ์นี้มาเตือนใจตนเองให้ใช้ชีวิตอย่างมีสติมากขึ้น นอกจากนี้คาสุโกะยังรู้สึกว่เลือดในกายเปลี่ยนสีออกสีแดงคล้ำขึ้นซึ่งตีความได้ว่าเป็นสีเลือดของสามัญชน ราวกับตนค่อยๆกลายเป็นสามัญชนมากขึ้น

ดิฉันไม่ได้ตกหลุมรักนักประพันธ์เหมือนนีนาในบทละครเรื่องนกนางนวลของเชคอฟ
 ดิฉันไม่เคยคลั่งไคล้สักเขียนนวนิยาย หากคุณคิดว่าดิฉันเป็นผู้ชื่นชอบงานวรรณกรรมก็
 เห็นจะต้องขอปฏิเสธ ดิฉันแค่อยากให้งำเนิดลูกของคุณคะ(ตะไซ, 2560: 133)
 ดิฉันไม่ค่อยเข้าใจเรื่องสามัญสำนักนักรอก ขอเพียงได้ทำในสิ่งที่รักก็ถือว่ามีชีวิตที่ดีแล้ว
 ดิฉันอยากให้งำเนิดเลือดเนื้อเชื้อไขของคุณคะ ส่วนเลือดเนื้อเชื้อไขของชายอื่นไม่ว่า
 อย่างไรก็ไม่ปรารถนาจะให้งำเนิด(ตะไซ, 2560: 135)

จากทั้งสองตัวอย่างเป็นข้อความที่คาสุโกะเขียนในจดหมายถึงอุเอฮาระ เธอกล่าวถึงความปรารถนาอันแรงกล้าของตนเองคือการให้งำเนิดลูกระหว่างตนกับอุเอฮาระ ในสภาพสังคมหลังสงครามที่น่าหดหู่ ความหวังและการเริ่มต้นใหม่จึงเป็นสิ่งที่คาสุโกะต้องการ เธอมองว่าการให้งำเนิดบุตรเป็นจุดเริ่มต้นใหม่หลังจากชีวิตเหมือนได้ตายไปแล้วครั้งหนึ่งและลูกที่เกิดมายังเป็นผู้สืบทอดตระกูลคนต่อไปของเธอด้วยซึ่งในสังคมญี่ปุ่นความต่อเนื่องของครอบครัวมีความสำคัญมากและจำเป็นต้องมีผู้ดูแลให้ครอบครัวคงอยู่ต่อไปเรื่อยๆ(ยูพา คลังสุวรรณ, 2539: 49) นอกจากนี้เธอยังกล่าวย่าง

เจาะจงว่าต้องการมีบุตรกับอุเอฮาระเท่านั้น ส่วนหนึ่งมีสาเหตุจากสถานการณ์บีบบังคับเพราะขณะนั้นทางเลือกอื่นๆของเธอปิดตายทั้งหมดทั้งการฝากตัวกับราชวงศ์หรือการแต่งงานกับศิลปินที่มาหาบาทม แต่อีกส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะการมีบุตรกับอุเอฮาระเป็นส่วนหนึ่งในการปฏิบัติของเธอ

“พี่มีที่พึ่งอื่น”

“มีคนมาหาบาทมสู่ขอ? ตกลงกันแล้วหรือ”

“เปล่า”

“จะหาเลี้ยงตัวเองเถอะ ผู้หญิงทำงาน อย่าหาเรื่องเหนื่อยเลย”

“พี่จะเป็นนักปฏิบัติต่างหาก”(ตะไซ, 2560: 175)

จากตัวอย่างเป็นบทสนทนาระหว่างคาสึโกะกับนาโอจิ ขณะนั้นเป็นช่วงเวลาก่อนที่คุณแม่จะเสียชีวิตไม่นาน ทั้งคู่ปรึกษากันเรื่องหนทางในอนาคต ความปรารถนาอีกประการของคาสึโกะคือปฏิบัติศีลธรรม เธอต้องการเปลี่ยนแปลงความเชื่อดั้งเดิมที่ถูกปลูกฝังว่าการปฏิบัติและหัวใจรักนั้นคือสองสิ่งที่สั่นโง่เขลาและน่ารังเกียจที่สุดและต้องการพิสูจน์ว่ามนุษย์เกิดมาเพื่อปฏิบัติและเพื่อตกหลุมรัก

ดิฉันมีเรื่องอยากจะลองปรึกษาคุณค่ะ เรื่องที่จะปรึกษานี้ หากมองจาก ‘สุภาชิตสอนหญิง’ คงจะสกปรกโสภมและพลิกพลิ้วเอาแต่ได้ อาจเข้าทำนองอาชญากรรมอันเลวร้าย เสียด้วยซ้ำ(ตะไซ, 2560: 120)

จากตัวอย่างเป็นข้อความที่คาสึโกะเขียนถึงอุเอฮาระในจดหมายฉบับแรก สิ่งที่คาสึโกะต้องการปรึกษากับอุเอฮาระคือเรื่องความปรารถนาของเธอที่ต้องการให้เขารับเธอเป็นอนุภรรยาและมีบุตรด้วยกัน คาสึโกะกล่าวถึงสุภาชิตสอนหญิงทำให้เห็นว่าคาสึโกะได้รับการศึกษาด้านวิधिปฏิบัติของสตรีสุภาชิตสอนหญิงในที่นี้หมายถึง อนนะ ไตงากุ (Onna Daigaku) เขียนโดย Kaibara Ekken (1630-1714) เป็นหนังสือรวมคำสอนเกี่ยวกับคุณสมบัติและการวางตัวของสตรีที่แพร่หลายมากในสมัยเอโดะ(พรพิรุณ กิจสมเจตน์, 2560: 264)

ศีลธรรมที่กีดขวางอยู่นั้น ผลักมันให้พ้นทางได้ไหมคะ(ตะไซ, 2560: 145)

การให้กำเนิดเลือดเนื้อเชื้อไขของชายผู้เป็นที่รักและเลี้ยงดูจนเติบโตใหญ่ คือความสำเร็จ
ลุล่วงแห่งการปฏิบัติศีลธรรมของดิฉัน(ตะไซ, 2560: 250)

ดิฉันไม่เคยคิดจะหวังพึ่งตัวตนหรือความรับผิดชอบของคุณตั้งแต่แรกเริ่ม สิ่งสำคัญคือ
การได้ผจญภัยในรักดังที่เคยใฝ่ฝันเท่านั้น และในที่สุดความปรารถนาของดิฉันก็สำเร็จ
เป็นรูปร่าง บัดนี้ในจิตใจจึงสงบลงประหนึ่งบึงน้ำในป่าครึ้ม ดิฉันคิดว่าตัวเองเป็นฝ่าย
ชนะ(ตะไซ, 2560: 289)

จากตัวอย่างคือข้อความที่คาสุโกะเขียนในจดหมายฉบับที่สามและฉบับสุดท้ายที่ส่งถึงอุเอฮาระ
การปฏิบัติศีลธรรมของเธอเริ่มต้นขึ้นตั้งแต่ครั้งแรกที่เขียนจดหมายถึงอุเอฮาระ ในจดหมายสามฉบับ
แรกเธอขอให้อุเอฮาระมองข้ามกำแพงศีลธรรมอันคร่ำครึและในฉบับสุดท้ายเธอได้ประกาศชัยชนะ
ของตน ความสัมพันธ์ข้ามคืนและลูกที่เธอให้กำเนิดเป็นหลักฐานว่าเธอผลักไสศีลธรรมให้ถอยร่นไป
ได้และการปฏิบัติครั้งต่อไปคาสุโกะก็จะสู้ไปพร้อมกับลูกของเธอ

คาสุโกะเป็นตัวละครชนชั้นสูงที่ยอมปรับตัวทั้งยังแสวงหาความเปลี่ยนแปลงด้วยตนเอง การปฏิบัติ
และหัวใจรักคือสิ่งที่จะทำให้เธอมีชีวิตต่อไปได้ บุตรที่กำเนิดระหว่างคาสุโกะกับอุเอฮาระเป็นทั้ง
ชัยชนะและความหวังในการเริ่มต้นชีวิตใหม่ คาสุโกะจึงเป็นภาพแทนของชนชั้นสูงที่เปลี่ยนแปลงเป็น
นักปฏิบัติ

8.2 คุณแม่: ชนชั้นสูงที่แท้จริงคนสุดท้าย

คุณแม่ คือตัวละครที่อยู่ในชนชั้นสูงซึ่งเป็นแม่ของคาสุโกะและนาโอจิ ตัวละครนี้ไม่ปรากฏชื่อจริง
หรือชื่อเรียกอื่น ราวกับนักเขียนต้องการให้ตัวละครนี้แสดงเพียงบทบาทแม่เท่านั้น ความเป็นชนชั้นสูง
ของคุณแม่ถูกนำเสนอผ่านคำบอกเล่าของคาสุโกะอย่างชัดเจน จนสามารถเรียกได้ว่าเป็นตัวละครที่มี
ความเป็นชนชั้นสูงที่สุดในนวนิยาย

คุณแม่ตักชุปอกี้อ้อนด้วยกริยาเข้มซ้อยราวกับไม่มีอะไรเกิดขึ้น รินชุปลงในช่องระหว่างริม
ฝีปากก่อนปรับอิริยาบถโดยผินหน้าไปด้านข้าง ทอดสายตามองดอกซากุระป่าบานสะพรั่ง
นอกหน้าต่างคร้ว ท่านยังคงผินหน้าอยู่อย่างนั้น ตักชุปอกี้อ้อนรินลงในช่องระหว่างริม

ผีปากเล็กเป็นกระจับด้วยท่วงท่าแฉ่มซ้อยงดงาม คำบรรยายอากัปกริยาว่า 'แฉ่มซ้อย'
สำหรับคุณแม่แล้วไม่ถือว่าเกินจริงแต่อย่างใด(ตะไซ, 2560: 15-16)

จากตัวอย่างเป็นคำบรรยายท่าทางคุณแม่ของคาสุโกะ ขณะนั้นคุณแม่กำลังรับประทานซูชิในตอน
เช้าและมองออกไปนอกหน้าต่างด้วยท่าทางสง่างามแฉ่มซ้อย

“ถึงจะมีศถาบรรดาศักดิ์ ก็ใช่ว่านับเป็นชนชั้นสูงได้หมดเสียเมื่อไหร่ หรือต่อให้ไรยศ
ถาบรรดาศักดิ์ก็เกิดบางคนกลับมีความสง่างามอยู่ในสายเลือด เรียกว่าเป็นชนชั้นสูง
โดยเนื้อแท้(ตะไซ, 2560: 16)
...ชนชั้นสูงตัวจริงคงมีแค่ไม่กี่คนเดียวนะ รายนั่นนะทองแท้ ต้องยอมศิโรราบให้(ตะไซ, 2560:
17)

จากตัวอย่างเป็นคำพูดของนาโอจิ ในความคิดของเขาชนชั้นสูงนั้นแม้มีบรรดาศักดิ์แต่หากทำตัวไม่
เหมาะสมก็ไม่อาจนับเป็นชนชั้นสูงได้ คุณแม่มีความสง่างามและกิริยาที่แฉ่มซ้อยชนชั้นสูงตัวจริงจึงมี
แค่คุณแม่คนเดียวเท่านั้น นอกจากความเป็นชนชั้นสูงแล้วสิ่งที่เห็นได้ชัดจากตัวละครนี้อีกประการคือ
ความอ่อนโยน เมตตา สุขุมเยือกเย็น และการกระทำมีพิธีรีตอง

“ไม่ใช่เรื่องใหญ่โตเสียหน่อย ก็มีพินไว้จุดไฟนี่นะ”(ตะไซ, 2560: 57)

จากตัวอย่างคุณแม่กล่าวปลอบใจคาสุโกะหลังเหตุการณ์ไฟไหม้พินใกล้ๆบ้าน คาสุโกะรู้สึกผิดมาก
ที่ไม่ทันระวังจนเกิดเหตุขึ้นแต่คุณแม่ก็ไม่ถือโทษและกล่าวปลอบใจทำให้คาสุโกะรู้สึกดีขึ้น

“แม่อยากเล่าให้ฟังมานานแล้ว คิดในใจว่าเก็บไว้คุยตอนเราอารมณ์ดีทั้งคู่จะเหมาะกว่า เลย
รอโอกาสมาจนถึงวันนี้ เพราะยังไงก็ไม่ใช่เรื่องที่ฟังแล้วสบายใจ...”(ตะไซ, 2560: 72-73)

จากตัวอย่างเป็นคำพูดของคุณแม่ที่กล่าวกับคาสุโกะ ขณะนั้นมีโทรเลขส่งข่าวจากน้ำชายเรื่องทีนา โอจียังมีชีวิตอยู่และติดสารเสพติด น้ำชายไม่สามารถส่งเสียทั้ง 3 คนได้จึงขอให้คาสุโกะออกเรือ คุณแม่ทราบว่าเป็นเรื่องที่กระทบกระเทือนจิตใจคาสุโกะได้จึงรอเวลาที่เหมาะสมเพื่อบอกกล่าว คุณแม่เป็นตัวละครที่แม่จะพยายามปรับตัวตามสถานการณ์แต่ไม่สามารถทำได้ดี เหตุผลที่แท้จริงอาจเป็นเพราะในใจของคุณแม่ยึดติดอยู่กับสิ่งเดิม

ฉันกับหญิงรับใช้ชื่อโอะคิมิต่างยุ่งมือเป็นระวิง พวกกันจับเก็บเสื้อผ้าบ้าง เอาเศษซากของ เหลือใช้ไปเผาทิ้งที่สวนบ้าง ส่วนคุณแม่ไม่ช่วยเก็บข้าวของ ไม่ออกคำสั่ง ทุกวันท่านดูจะ เอาแต่ละล้าละลึงอยู่ในห้อง(ตะไซ, 2560: 35)

“เพราะคาสุโกะหอรกนะ เพราะมีคาสุโกะแม่ถึงได้ยอมไปอิสุ เพราะมีคาสุโกะอยู่ด้วย”

หัวใจฉันกระตุบด้วยไม่นึกว่าจะได้ยินคำพูดนี้ จึงหลุดปากถามทันควัน

“แล้วถ้าคาสุโกะไม่ได้อยู่ด้วยล่ะคะ?”

จู่ๆคุณแม่ก็รำให้

“ตายเสียดีกว่า แม่อยากตายเสียให้รู้แล้วรื้อรถในบ้านที่ท่านพ่อจากเราไป”(ตะไซ, 2560:

36-37)

จากตัวอย่างเห็นได้ว่าคุณแม่พยายามรังเวลาที่อยู่ในคฤหาสน์เดิมให้ได้มากที่สุด ที่ยอมย้ายบ้าน ก็เพื่อลูกเท่านั้นหากไม่มีลูกแล้วก็จะยอมตายดีกว่า เมื่อย้ายบ้านมาแล้วก็เข้ขึ้นแทบจะในทันทีและไม่สบายตลอดช่วงที่อาศัยในบ้านใหม่แห่งนี้

ตั้งแต่เกิดเหตุคราวนั้น บางครั้งคุณแม่ละเมอร้องในตอนกลางคืน คืนไหนลมพัดแรง ท่านมัก ลุกจากที่นอนกลางดึก ทำทีว่าจะเข้าห้องสุขา ออกไปเดินสำรวจตรวจตรารอบบ้านอยู่หลาย หน สีหน้าก็หม่นหมองไม่ผ่อนคลาย บางวันตุลล้ายแค้นจะเดินยังลำบาก คุณแม่เคยบอกว่าอยาก ช่วยงานในไร่ ฉันเคยห้ามหนหนึ่งแล้ว แต่ท่านกลับตักน้ำจากบ่อบาดาลห้าหกถังใหญ่ยกไป ให้ถึงที่ รุ่งขึ้นถึงกับนอนซมทั้งวัน บอกว่าปวดไหล่จนแทบหายใจไม่ได้(ตะไซ, 2560: 70)

จากตัวอย่างเป็นคำบรรยายของคาสุโกะถึงความกังวลของคุณแม่ ก่อนหน้านี้เกิดเหตุเพลิงไหม้พิน เพราะความประมาทของคาสุโกะ แม้คุณแม่จะไม่ถือโทษคาสุโกะแต่ในใจก็มีความกังวลอยู่ไม่น้อย นอกจากนี้คุณแม่ยังเสนอตัวช่วยคาสุโกะทำงานในไร่แต่ก็ทำไม่ไหวจนล้มป่วย เมื่ออาการป่วยไม่หายขาดคุณแม่เกิดอาการไม่ต้องการรับประทานอาหารและไม่ต้องการให้เปิดไฟในห้องและตรอมใจ ในที่สุด

คุณแม่ เป็นตัวละครที่แสดงเพียงแค่บทบาทชนชั้นสูงและความเป็นแม่ตั้งแต่เปิดเรื่องกระทั่งเสียชีวิต ตัวละครนี้เป็นเหมือนสายน้ำเอื่อยๆที่ไหลเรื่อยๆตามสถานการณ์กระทั่งถึงจุดที่ตะกอนทับถมจนไหลต่อไม่ได้ก็กลายเป็นแอ่งน้ำนิ่งที่ไม่มีแม่แรงกระเพื่อมไหว นอกจากนี้คุณแม่ไม่ได้ปรับตัวไปตามสถานการณ์และยึดติดกับสิ่งเก่าๆไม่เหมือนคาสุโกะที่ยอมเปลี่ยนแปลงตนเองเพื่อความอยู่รอด คุณแม่คงความเป็นชนชั้นสูงอันบริสุทธิ์ไว้ ไม่เจือปนด้วยแนวคิดหรือการใช้ชีวิตแบบคนชนชั้นอื่นกระทั่งเสียชีวิต จึงสามารถกล่าวได้ว่าคุณแม่เป็นชนชั้นสูงที่แท้จริง

8.3 นาโอจิ: แกะดำของสังคม

นาโอจิ คือน้องชายของคาสุโกะ ตัวละครนี้ไม่มีคำบรรยายถึงลักษณะภายนอกได้เลย ผู้อ่านจึงรู้ได้แค่เพียงทัศนคติ อุปนิสัย และบุคลิกของตัวละครเท่านั้น นาโอจิเป็นตัวละครที่มีอุปนิสัยรังเกียจคนในชนชั้นสูงแม้ตนเองจะเกิดในชนชั้นสูงก็ตาม

แต่กระนั้น บุคคลในชนชั้นของพวกเขาที่จะวิเศษวิโส มีแต่พวกโง่เขลาเบาปัญญา ภูติผีปีศาจ มนุษย์หน้าเงิน สุนัขบ้า จอมไว้อ้วอด สอพลอนาย วางเชิงเหมือนยื่นเยี้ยวรดหัวคนอยู่บนฟ้า(ตะไซ, 2560: 102)

พวกเราทำผิดพลาดกระนั้นหรือ การเกิดเป็นชนชั้นสูงคือบาปกรรมของเราหรือครับ เพียงแค่อีกกำเนิดในตระกูลนี้ พวกเราต้องกริ่งเกรง ต้องขดใช้ ต้องมีชีวิตอยู่ด้วยความละอายไปชั่วกัปชั่วกัลป์ราวกับสปีบสายเลือดจากนักบุญยูดาส(ตะไซ, 2560: 229)

จากตัวอย่างเป็นความคิดเห็นเกี่ยวกับชนชั้นสูงของนาโอจิ ตัวละครนี้เป็นตัวละครที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความแตกต่างในด้านความคิด กล่าวคือแนวคิดที่มองว่าชนชั้นสูงเป็นผู้กดขี่หรือการเกิดในชนชั้นนี้เป็นความผิดพลาด ซึ่งแนวคิดนี้คล้ายคลึงกับแนวคิดของตะไซ โอซามุอย่างมาก การฆ่าตัวตายครั้งแรก

ของตะไซในวันที่ 10 ธันวาคม ค.ศ.1929 แม้จะมีสาเหตุไม่แน่ชัดแต่มีความเป็นไปได้ว่าเขาคลุ้มใจกับ
 ชั้นทางสังคมที่เป็นลูกของเศรษฐีเจ้าของที่ดินของตน ซึ่งชั้นชั้นนี้ถูกมองว่าเป็นพวกเอารับเอา
 เปรียบผู้อื่น(พูนพร้อม ระหก ผกผัน, 2560: 274)

หลังเข้าโรงเรียนมัธยมปลาย ผมเพิ่งได้รู้จักคบหาสหายต้นหญ้าผู้แข็งแกร่งมุ่งมั่นและ
 เติบโตขึ้นมาในชนชั้นแตกต่างกับที่ผมเติบโตมาอย่างลิบลับ พลังของพวกเขา เหมือน
 กระแสน้ำเชี่ยวกราก ผมไม่ย่อท้อแพ้ จึงใช้ยาเสพติดต้านทางอย่างบ้าคลั่งแทบตีพื้น
 เพื่อน(ตะไซ, 2560: 224)

ผมต้องลี้ภัยบ้าน ต้องต่อต้านสายเลือดของบิดา ต้องปฏิเสธความอ่อนโยนใจดีของมารดา
 ต้องทำตัวเย็นชากับพี่สาว ผมคิดว่าหากไม่ทำเช่นนั้นคงไม่มีวันได้ครอบครองบัตรผ่าน
 เพื่อเข้าสู่ห้องแห่งมวลชน(ตะไซ, 2560: 225)

ในสายตามวลชน ผมเป็นผู้ชายดัดจริต ขอบวางมาดให้คนรอบข้างอึดอัด พวกเขาไม่ยอม
 เปิดใจคบค้าสมาคมด้วย แต่ป่านนี้แล้วจะให้หวนกลับสู่สโมสรรที่ละทิ้งมาก็ไม่ได้(ตะไซ,
 2560: 225)

ตอนนี้ผมสะอิดสะเอียนความเป็นผู้ลากมากดีเกินจะทนดูสิ่งๆที่เรียกว่าสมาคมชนชั้นสูง
 เห็นแล้วอยากล้ารอกจนไม่อาจทนได้แม้สักวินาที อีกทั้งเหล่าบุคคลที่รับยกย่องว่าเป็น
 ท่านผู้มีตระกูลสูงหรือผู้มีเชื้อสายเก่าแก่ เมื่อเห็นมารยาทอันเลวทรามของพวกมันก็ยิ่งเอือม
 ระอาและรีบอกรปากขับไล่เป็นแน่ ผมไม่อาจกลับสู่โลกที่ละทิ้งมา ซ้ำยังเป็นได้แค่
 คนนอก ณ แก้วอึ้งผู้ชมที่มวลชนมอบให้อย่างปราณีที่สุดแสนและเปี่ยมด้วยความจง
 เกลียดจงชัง(ตะไซ, 2560: 225-226)

จากตัวอย่างเป็นข้อความสารภาพในจดหมายลาตายของนาโอจิ เขาสารภาพความในใจและ
 เหตุผลแห่งการกระทำทุกอย่าง ช่วงมัธยมปลายนาโอจิพบเพื่อนต่างชนชั้นและต้องการเป็นส่วน
 หนึ่งในสังคมนั้นจึงใช้ยาเสพติดและถอยห่างจากครอบครัว อย่างไรก็ตามเนื่องจากเขามาจากชนชั้น
 สูง ทำให้เขาไม่เป็นที่ยอมรับและกลายเป็นแกะดำในสังคมมวลชน นาโอจิไม่สามารถเป็นส่วนหนึ่ง
 ของมวลชนอย่างแท้จริงได้และไม่อาจกลับเข้าสู่สังคมชนชั้นสูงได้เช่นกัน ด้วยปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น
 กับนาโอจิทั้งติดยาและมีหนี้สินทำให้เขาไม่มีจุดหมายและไม่ต้องการมีชีวิต นอกจากนี้ยังมีแนวคิด

ว่ามนุษย์มีสิทธิเลือกเวลาตายได้ตามปรารถนา เขาต้องการจบชีวิตตนเองเมื่อนานมาแล้วแต่ความรักของมารดาบยับยั้งการกระทำนั้นไว้ สิ่งนี้ทำให้เห็นว่าเขารักคุณแม่มากดังตัวอย่าง

ผมสมควรตายเสียตั้งนานแล้ว แต่มีห่วงอย่างเพียงเดียว นั่นคือความรักของมารดานึกถึงขึ้นมาทีไรผมก็ไม่อาจทำใจปลิดชีวิตตัวเองได้ มนุษย์เรามีสิทธิ์ที่จะใช้ชีวิตอย่างอิสระ ขณะเดียวกันก็มีสิทธิ์เลือกเวลาตายได้ตามปรารถนา แต่ในระหว่างที่ ‘มารดา’ ยังมีลมหายใจ ผมคิดว่าสิทธิ์ในการเลือกเวลาตายนั้นควรต้องระงับไว้ก่อน เพราะมันหมายถึงการปลิดชีวิต ‘มารดา’ ด้วยเช่นกัน(ตะไซ, 2560: 230)

อย่างไรก็ตามนาโอจิเป็นตัวละครที่มีจิตใจละเอียดอ่อน ในท้ายที่สุดนาโอจิได้กระทำอัตวินิบาตกรรมและทิ้งจดหมายจากลาไว้ให้คาสึโกะที่เป็นคำอธิบายเรื่องราวทุกอย่างตั้งแต่สมัยที่เขาอยู่มัธยมปลาย นอกจากนี้นาโอจียังได้สารภาพความลับที่ไม่เคยเปิดเผยมาก่อนคือเขาหลงรักภรรยาของอุเอฮาระ ในความรู้สึกรักของนาโอจิอุเอฮาระเป็นคนที่หยาบโหลน ไร้ซึ่งความละเอียดใดๆ กระนั้นงานเขียนของเขากลับมีความงดงามปรากฏและความงามนั้นน่าจะสะท้อนมาจากภรรยาของเขา นาโอจิสัมผัสได้ถึงความงาม ความบริสุทธิ์ ความซื่อตรง และความเปี่ยมมนุษย์จากเธอคนนี้ดังตัวอย่าง

สง่างาม...ผมไม่แน่ใจว่าควรใช้คำนี้หรือเปล่า แต่สามารถพูดได้เต็มปากว่าในบรรดาชนชั้นสูงที่แวดล้อมตัวผมยกเว้นมาม่าไว้หนึ่งคน นอกจากนั้นไม่มีผู้ใดมีแววดา ‘ซื่อตรง’ ไร้ความหวาดระแวงถึงเพียงนั้นแม้แต่รายเดียว(ตะไซ, 2560: 236)
ความกรุณาที่ห่มผ้าให้ผมอย่างเบาเมื่อนั้นหาได้เจือปนด้วยเสน่ห์ยั่วยวนหรือแรงปรารถนาแต่อย่างใด โอ...คำว่า ‘ฮิวแมนิตี’ ที่หมายถึงความเป็นมนุษย์นั้นจะพินคินชีพได้เมื่อถูกนำมาใช้ในกรณีเช่นนี้ใช่หรือ(ตะไซ, 2560: 237)

นาโอจิ เป็นตัวละครที่มีความซับซ้อนในตัวเอง เขามีความคิดที่แตกต่างจนกลายเป็นแตกแยกจากสังคมชนชั้นสูง ตัวของเขาพยายามเข้าร่วมกับมวลชนชั้นล่างแต่ก็ไม่ได้รับการต้อนรับจากใจ

คนที่เขาร่วมสังสรรค์มองว่าเขายิ่งพระนางและไม่มีทางเข้าใจจนชั้นล่างได้ ส่วนในใจของนาโอจิเอง ก็ไม่มีความสุข นาโอจิจึงเป็นแกะดำที่ถูกขับออกจากสังคม

8.4 อุเอฮาระ: ปัญญาชนที่ตกย้ำความตกต่ำของชนชั้นสูง

อุเอฮาระ คืออาจารย์ที่นาโอจิมักจะใช้เวลาเที่ยวเล่นด้วยและคอยฟังพายุอยู่เสมอ นอกจากนี้ยังเป็น ชายที่คาสุโกะตกหลุมรักและต้องการให้รับตนเป็นอนุภรรยาด้วย

“คุณอุเอฮาระเป็นคนยังไงหรือ”

“เป็นคนร่างเล็กเจ้าคะ สีหน้าซีดเซียว ดูบึ้งตึง ไม่ค่อยยิ้มแย้ม”(ดะไซ, 2560: 109)

คุณอุเอฮาระอ่านหนังสือพิมพ์อยู่คนเดียวในห้องพัก สวมชุดฮากามะลายทางทับด้วยเสื้อ

คลุมผ้าทอคะซิริสีกรมท่าลายขาว ชวนให้ฉันรู้สึกแปลกเมื่อแรกพบ จะว่าเหมือนคนชรา

ก็ไม่ใช่ คนหนุ่มก็ไม่เชิง ดูคล้ายสัตว์ป่าดุร้ายที่ไม่เคยพบเห็น(ดะไซ, 2560: 110)

ลักษณะภายนอกของอุเอฮาระเมื่อพบกับคาสุโกะครั้งแรกแตกต่างจากหกปีต่อมา จาก ตัวอย่างเป็นคำบอกเล่าของโอเอเซกิ แม่เฒ่าที่ติดตามคาสุโกะไปบ้านสามีครั้งที่เธอออกเรือนและตามที คาสุโกะเห็นด้วยตาตนเอง ขณะนั้นอุเอฮาระเป็นชายร่างเล็กที่ทำทางบึ้งตึง

ใช้เขาคนนั้นแน่หรือ หกปี เขายังไว้ผมยาวรุงรังดั้งเดิม แต่เส้นผมแห้งแตกกลายเป็นสี

น้ำตาลแดง ข้างข้างลงอย่างน่าเศร้า ใบหน้าบวมออกสีเหลืองซีด ขอบตาแดงกำหย่อน

คล้อย พันหน้าหลุดหายไป เขาขยับปากหมมหมับไม่หยุด ดูราวกับลิงแก่ตัวหนึ่งที่นั่งหลัง

งอแงอยู่ตรงมุมห้อง(ดะไซ, 2560: 199-200)

หกปีต่อมาเขากลายเป็นชายที่มีสภาพแย่ร้ายกับคนมีปัญหาสุขภาพ จากสัตว์ป่าดุร้ายกลายเป็น เพียงลิงแก่ตัวหนึ่งเท่านั้น

“ฉันเกลียดพวกผู้ดี ไม่ว่าจะยังไงก็แฝงความเย่อหยิ่งจองหองเหลือทน คุณนาโอะน้องชายเธอก็

เหมือนกันมองในฐานะชนชั้นสูง เขาสมบูรณ์แทบไร้ที่ติ แต่บางครั้งจู่ๆก็แสดงท่าทีโอหังเกิน

รับไหว ฉันทันเป็นลูกชายเกษตรกรบ้านนอก เดินผ่านลำธารแบบนี่ที่ไรเป็นต๋องนี่ถึงสมัยเด็ก ๆ
ที่เคยตกปลาบุนะ..”(ตะไซ, 2560: 214)

“แต่ชนชั้นสูงอย่างพวกเธอ นอกจากจะไม่มีวันเข้าใจความเจ็บปวดของพวกฉันแล้วยังจะ
ดูถูกด้วยซ้ำ”(ตะไซ, 2560: 214)

เวลาเที่ยวเตร่กับคุณอุเอฮาระ ผมจ่ายในส่วนของตัวเองอยู่เสมอ คุณอุเอฮาระไม่ชอบใจ
อย่างมาก บอกว่าเป็นความตระหนี่ในศักดิ์ศรีของชนชั้นสูง(ตะไซ, 2560: 231)

สองตัวอย่างแรกตัวอย่างเป็นคำพูดของอุเอฮาระที่กล่าวกับคาสึโกะขณะที่เดินริมถนนไปด้วยกัน
และตัวอย่างสุดท้ายเป็นหนึ่งในข้อความในจดหมายลาตายของนาโอจิที่กล่าวถึงตอนที่ได้ไปเที่ยวเตร่
กับอุเอฮาระและจ่ายเงินในส่วนของตนเอง จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าอุเอฮาระรังเกียจชนชั้นสูงเช่น
เดียวกับนาโอจิ เขามองว่าชนชั้นสูงเย่อหยิ่ง จอหงอ มีความตระหนี่ในศักดิ์ศรี และดูถูกผู้อื่น

“แพงมากไหมคะ ดิฉันพอมีเงินติดตัวนิดหน่อย”

“งั้นหรือ ถ้าเช่นนั้นให้คุณจ่ายแล้วกัน”

“แต่อาจมีไม่พอนะคะ” ฉันทันเปิดดูในกระเป๋าแล้วบอกเขาวามีเงินติดตัวเท่าไร

“แค่นั้นก็ย้ายที่ดื่มได้ตั้งสองสามร้านแล้ว ดูถูกกันซัดๆ” (ตะไซ, 2560:113)

เหตุการณ์นี้เป็นบทสนทนาระหว่างคาสึโกะกับอุเอฮาระเมื่อครั้งที่พบกันครั้งแรก ทั้งสองออกไปดื่ม
เหล้าที่ร้านด้วยกัน คาสึโกะกล่าวว่าตนพกเงินไปจำนวนไม่มากจนกังวลว่าจะไม่พอจ่ายแต่สำหรับอุเอ
ฮาระเงินจำนวนนี้มากพอจะย้ายร้านดื่มได้ตั้งสองสามร้านเขาจึงมองว่าเป็นการดูถูกกัน อุเอฮาระมา
จากชนชั้นชวานาจึงได้รับการยอมรับจากสังคมทั้งยังสามารถเปลี่ยนแปลงจนอยู่ในสถานะปัญญาชน
ได้ ชนชั้นปัญญาชนเกิดขึ้นภายหลังการปฏิรูปเมจิ(ค.ศ.1868)ที่มีการยกเลิกระบบชนชั้นและศักดินา
คนที่อยู่ในชนชั้นนี้มาจากชนชั้นกลางและเป็นคนที่ได้รับการศึกษาอบรมจากราชการหรือบริษัท โดย
ส่วนมากแล้วปัญญาชนจะมีความคิดแบบนามธรรมที่ไม่อาจเป็นความจริงได้เพราะความคิดถูกควบคุม
อย่างเข้มงวดจากรัฐบาล(ฟูคุตะเกะ, 2538: 60) นอกจากนี้ตัวละครนี้ถือเป็นตัวละครที่มีฐานะทางการ
เงินดีกว่าตัวละครอื่นทั้งๆที่เป็นชนชั้นชวานามาก่อน ชนชั้นชวานาแม้จะเป็นหนึ่งในชนชั้นกลางและ

เป็นรองเพียงชนชั้นชาวมุไรแต่พวกเขาถูกควบคุมการใช้ชีวิตมาตลอด ชนชั้นนำมองว่าชาวนาเป็นฐานรายได้หลักจึงต้องการให้ชาวนาประหยัดและมีวิถีชีวิตที่สมถะเพื่อที่ตนเองจะได้ส่วนแบ่งเพิ่ม กระทั่งการบริโภคเพื่อดำรงชีวิตก็ถูกรัฐกำหนดให้อยู่ในระดับต่ำที่สุดคือเพียงพอแค่จะมีชีวิตเพื่อเป็นแรงงานในการผลิต นอกจากนี้ชาวนายังถูกเก็บภาษีในอัตราสูงและภาษียังมีหลายประเภท(เอกสิทธิ์ หนูนภาคี, 2561: 39-43)

“อย่ามาตีขลุ้มแล้วไม่จ่ายที่เหลือเชียวนะคะ”

คุณนายเจ้าของร้านพุดกลั้วหัวเราะหลังโยนของดังกล่าวใส่ลิ้นชักเตาผิงโดยไม่แม้แต่จะตรวจดูของข้างใน

“ไม่หรอก ครั้นต่อไปจะจ่ายปีหน้า”

“ดูพุดเข้า”

หนึ่งหมื่นเยน เงินก้อนนั้นจะซื้อหลอดไฟได้ก็ดวงหนอ กระทั่งตัวฉัน หากมีเงินมากขนาดนั้น คงเลี้ยงชีวิตได้เป็นปี(ตะไซ, 2560: 208)

“สำหรับผู้ชายนำสมเพชที่ทำได้สักอย่างในสามข้อนั้น อย่างน้อยยังเหลืออีกอย่างเป็นวิธีสุดท้าย”

สุภาพบุรุษอีกคนว่า

“ปะเหลาะอุเอฮาระ จิโร่ ให้เลี้ยงเหล่าแล้วมาละ” (ตะไซ, 2560: 209)

อุเอฮาระมีการดำเนินชีวิตคล้ายตะไซ โอซามุมาก เขาดำเนินชีวิตอย่างเสเพล ดื่มเหล้าเคล้านารีทุกวัน ส่วนงานเขียนของเขาไม่ถูกใจตนเองด้วยซ้ำ จากคำบอกเล่าในจดหมายลาตายของนาโอจิ เขาเป็นคนที่ไร้ซึ่งความละอาย ภูมิใจในความเสเพลของตนเอง และไม่เข้าใจศิลปะอย่างถ่องแท้ เขาวิจารณ์ผลงานของศิลปินท่านอื่นแต่ตัวเองไม่เข้าใจแม้ผลงานของตนเองด้วยซ้ำ อย่างไรก็ตามอุเอฮาระไม่ใช่ที่เกลียดชังของใครต่อใคร นาโอจิเองก็ไม่ได้เกลียดชังอุเอฮาระและยังนึกถึงช่วงเวลาดีๆ ที่ไปเที่ยวเตร่ด้วยกัน นอกจากนี้แม้จะเสเพลแต่อุเอฮาระก็รักลูกสาวตนเองดังตัวอย่าง

“แล้วหัวใจรักล่ะคะ?”

“หรือ?”

“มีหญิงคนไหนหรือยัง ที่คุณมอบหัวใจรักให้จนถึงขีดสุด”

“แล้วกัน อย่ามาล้อเลียนว่า ผู้หญิงก็เหมือนกันหมด เรื่องเยอะยุ่งยาก กิโยติน กิโยติน ชู
รุชुरुชู...ว่ากันตามจริงก็มีอยู่คน ไม่นิ ลักครึ่งคนเห็นจะได้”(ตะไซ, 2560: 213)

อุเอฮาระ เป็นตัวละครที่เกิดมาเพื่อตอกย้ำความตกต่ำของชนชั้นสูง เพราะนอกจากคุณแม่แล้วตัวละครชนชั้นสูงในเรื่องต่างคลุกคลีกับเขาจนแม้จะถอนตัวไปตอนนี้ก็ไม่อาจคงความบริสุทธิ์ของชนชั้นสูงไว้ได้ คาสึโกะขอร้องให้เขารับตนเป็นอนุภรรยา ส่วนนาโอจิกิมาเที่ยวเตร่ด้วยบ่อยครั้ง เขาดื่มเหล้าขนาดหนักและยังเลี้ยงเหล้าคนอื่นได้ หนึ่งหมื่นเยนคือราคาเหล้าที่อุเอฮาระจ่ายและเป็นจำนวนเงินที่คาสึโกะซึ่งมาจากชนชั้นสูงมองว่าเยอะขนาดใช้ได้เป็นปี ทั้งหมดนี้ค่อยๆ ละลายความสูงส่งของชนชั้นสูงที่ละน้อยจนอยู่ในระดับเดียวกับสามัญชน

9. สรุปผลการศึกษา

บทความวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเนื้อหาวรรณกรรมเรื่อง “อาทิตย์สิ้นแสง” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีการนำเสนอตัวละครชนชั้นสูงในวรรณกรรม จากผลการศึกษาพบว่าชนชั้นสูงญี่ปุ่นสมัยหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ถูกนำเสนอในนวนิยายผ่านบทสนทนา การกระทำ และการบรรยายความคิดตัวละคร ทำให้ผู้อ่านเข้าใจสถานะชนชั้นสูงในช่วงเวลานั้นได้ตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

วรรณกรรมแปลเรื่องอาทิตย์สิ้นแสงมีเนื้อหาเกี่ยวกับชนชั้นสูงที่ตกต่ำลงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยสถานะชนชั้นสูงในนวนิยายถูกนำเสนอผ่าน 4 ตัวละครหลักดังนี้ คาสึโกะ คุณแม่ นาโอจิกิ และอุเอฮาระ แต่ละตัวละครนำเสนอชนชั้นสูงในด้านที่ต่างกันออกไป คาสึโกะนำเสนอชนชั้นสูงในด้านการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากเป็นตัวละครหลักผู้ดำเนินเรื่องผู้วิจัยจึงเห็นวิถีชีวิตและแนวคิดที่เปลี่ยนแปลงของคาสึโกะอย่างชัดเจน กล่าวคือการเปลี่ยนจากวิถีชีวิตของหญิงชนชั้นสูงสู่ชีวิตหญิงสาวไร่และเริ่มทำทนายศัลยกรรมคร่ำครึที่ถูกสอนต่อกันมาโดยการมีบุตรกับชายที่มีภรรยาและลูกแล้ว คุณแม่นำเสนอภาพชนชั้นสูงที่แท้จริง ตัวละครนี้สะท้อนความเป็นชนชั้นสูงบริสุทธิ์ไม่เจือปนด้วยแนวคิดหรือการใช้ชีวิตแบบคนชนชั้นอื่น นาโอจิกินำเสนอภาพชนชั้นสูงที่กลายเป็นแกะดำของสังคม เนื่องจากตัวละครนี้

มีความคิดต่อต้านขัดแย้งกับชนชั้นสูงซึ่งเป็นชนชั้นเดิมของตนทำให้ถูกขับออกจากกลุ่ม และด้วยสภาพเดิมของตนแม้จะพยายามทำตัวกลมกลืน เขาก็ไม่สามารถได้รับการยอมรับอย่างจริงจังจากสหายที่มาจากชนชั้นอื่นได้ และท้ายสุดตัวละครที่ไม่ใช่ชนชั้นสูงอย่างอุเอฮาระไม่ได้สะท้อนด้านใดของชนชั้นสูงแต่เป็นผู้ต่อย้ำสถานะของพวกเขา ทำให้ผู้อ่านเห็นภาพรวมของสถานะชนชั้นสูงและความเป็นไปของสังคมได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- จิราภรณ์ ทองทวี. (2550). “สถานภาพบุรุษคหิณในญี่ปุ่น.” *Japan Watch Project*. 1, 5(ตุลาคม-ธันวาคม): 22-67
- ชนิดา ตั้งถาวรสิริกุล. (2541). “ผู้หญิงญี่ปุ่น: เพศและอำนาจ.” *วารสารญี่ปุ่นศึกษา*. 15, 1(ม.ป.ด.): 23-34
- ณิศวรรฐิตะ ทองน้อย. (2563). *อาทิตยสิ้นแสง: อัสดงของเหล่าชนชั้นสูง*. เข้าถึงเมื่อ 14 ธันวาคม. เข้าถึงได้จาก <https://themomentum.co/the-setting-sun-dazai-osamu/>
- ดวงจิตา ราเมศวร์. (2559). *ประวัติศาสตร์อารยธรรมเอเชียญี่ปุ่น*. กรุงเทพฯ: ยูโรปา เพรส.
- ตะไซ โอะซามุ. (2560). *อาทิตยสิ้นแสง*. พิมพ์ครั้งที่ 6. แปลจาก 余斗陽. แปลโดย พรพิรุณ กิจสมเจตน์. นนทบุรี: สำนักพิมพ์เจลิท
- ตรีนุช อิงคุทานนท์. (2563). *ตะไซ โอะซามุ: เรื่องเล่าของชายหนุ่มที่ ‘สูญเสียความเป็นคน’*. เข้าถึงเมื่อ 25 ตุลาคม. เข้าถึงได้จาก <https://thepeople.co/dazai-osamu-modern-japan-writer/>
- บารณี บุญทรง. (2547). “บทบาทและหน้าที่ของผู้หญิงทำงานในสังคมญี่ปุ่นตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สอง.” *วารสารศิลปศาสตร์*. 4, 2(กรกฎาคม-ธันวาคม): 41-59.
- เบญจาง ใจใส แดร์ อาร์สลานีอง. (2559). “การเปลี่ยนแปลงของสถานะสตรีในประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นจากสมัยโบราณถึงสมัยเอโดะ.” *วารสารศิลปศาสตร์*. 6, 2(ธันวาคม): 53-70.
- ประเสริฐ จิตติวัฒน์พงศ์(2529). “การพัฒนาประเทศ 100 ปีของญี่ปุ่น.” *วารสารศิลปศาสตร์*. 3,4 (ตุลาคม-ธันวาคม): 26-39.
- พัลลภา ปิตินันต์. (2552). “สัมพันธ์ไทย-ญี่ปุ่น: แตกต่างแต่ไม่แตกแยก.” *for Quality* ฉบับที่ 143: 55-57
- พุกตะเกะ ทะดะชิ. (2538). *โครงสร้างสังคมญี่ปุ่น*. แปลจาก Nihon Shakai No Kozo. แปลโดย บุญยง ชื่นสุวิมล. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- มณฑา พิมพ์ทอง. (2547.) *มองสังคมญี่ปุ่นหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 จากวรรณกรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 2. ม.ป.ท.

ยุพา คลังสุวรรณ. (2540). “เสี้ยวหนึ่งของสังคมญี่ปุ่น.” *วารสารญี่ปุ่นศึกษา* 14, 2(ม.ป.ด.): 1-10

ยุพา คลังสุวรรณ. (2539). “ระบบครอบครัวญี่ปุ่น.” *วารสารญี่ปุ่นศึกษา* 13, 1(ม.ป.ด.): 47-61

ศิริพร ดาบเพชร. (2556). **ประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นสมัยใหม่: จากปลายสมัยโทกูงาวะถึงการสิ้นสุด**

จักรวรรดินิยมญี่ปุ่น. กรุงเทพฯ: เลย์ปรีนส์การพิมพ์.

ศิริวรรณ ปรีชานฤตย์. (2546). “การศึกษาวิเคราะห์ตัวละครชายในวรรณกรรมของยะซุนะริ คะวะซะ

ตะ.” *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาและวรรณคดีญี่ปุ่น คณะอักษรศาสตร์*

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อาทร พึ่งธรรมสาร. (2528). **วิวัฒนาการวรรณกรรมญี่ปุ่นหลังสงคราม.** ปทุมธานี: โรงพิมพ์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เอกสิทธิ์ หนูนักดี. (2561). **ญี่ปุ่นอย่างที่เห็น ลำดับที่ 4 ปฏิวัติเมจิ 1868.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่ง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.